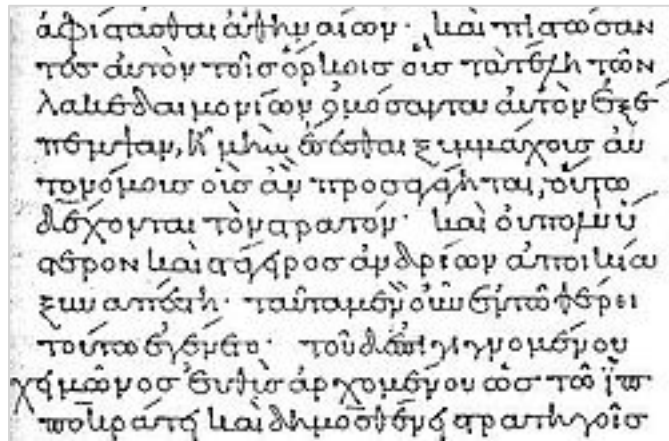

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αντίγραφο χειρογράφου του 10ου αιώνα με απόσπασμα από την Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου του Θουκυδίδη.

Ορισμός από την Βικιπαίδεια

Με τον όρο **ιστοριογραφία** εννοείται το γραπτό αρχείο όσων είναι γνωστά για τον άνθρωπο και τις κοινωνίες του παρελθόντος και αφορά στον τρόπο με τον οποίο προσπάθησαν να κατανοήσουν οι ιστορικοί. Σε έναν εναλλακτικό ορισμό η ιστοριογραφία είναι η συγγραφή της ιστορίας, ιδιαίτερα εκείνη που θεμελιώνεται στην κριτική εξέταση των πηγών και τη σύνθεση επιλεγμένων τμημάτων από αυτές τις πηγές σε μία αφηγηματική συνέχεια που αντέχει στην ακαδημαϊκή δοκιμασία κριτικών μεθόδων¹. Οι θεματικές ακόμη και οι ιδεολογικές αναλύσεις αυτών των γραπτών αρχείων παράγουν εξειδικευμένες ιστοριογραφίες, όπως είναι για παράδειγμα η μαρξιστική ιστοριογραφία, η αρχαιοελληνική ιστοριογραφία, η ρωμαϊκή ιστοριογραφία κ.ο.κ.

Η επιστήμη της ιστορίας γεννήθηκε και αναπτύχθηκε στην Κλασική εποχή και τα αντίστοιχα κείμενα συναποτελούν την κλασική ιστοριογραφία με την οποία θα ασχοληθούμε εντελώς επιγραμματικά σε αυτό το κείμενο.

ΠΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

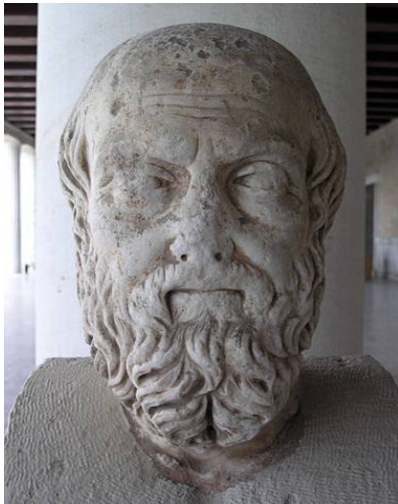
Στα ομηρικά και αρχαϊκά χρόνια τα ηρωικά και διδακτικά έπη έργα ποιητικά όπου μύθοι και θρύλοι αντικαθιστούν τα πραγματικά ιστορικά γεγονότα αποτελούν μορφές πρώιμης ιστοριογραφίας . Στα τέλη της Αρχαϊκής εποχής ανθίζει η λογογραφία με τα γεωγραφικά, εθνολογικά και γενεαλογικά συγγράμματα γραμμένα σε πεζό λόγο. Ο Σκύλακας και άλλοι συγγραφείς ,

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

θεωρήθηκαν κιάλας από τα αρχαία χρόνια, πρόδρομοι των ιστοριογράφων, και ονομάστηκαν λογογράφοι (ή λογοποιοί), δηλαδή πεζογράφοι. Σπουδαιότερος ανάμεσά τους ο Έκαταίος από τη Μίλητο . Πριν από τα Περσικά, στο γύρισμα από τον 6ο στον 5ο π.Χ. αιώνα, χρονολογούνται δύο ακόμα λογογράφοι: ο Ακουσίλαος από το Άργος, και ο Φερεκύδης από την Αθήνα. Τα έργα τους, γραμμένα σε ιωνική διάλεκτο, έχουν χαθεί, αλλά από τα λίγα αποσπάσματα που σώθηκαν φαίνεται ότι και οι δύο προσπάθησαν, μεταγράφοντας και διορθώνοντας τον Ησίοδο, να συστηματοποιήσουν και να εκθέσουν με τάξη και συνέπεια, τις μυθικές γενεαλογίες θεών και ανθρώπων. Οι λογογράφοι έκαναν σημαντικά βήματα προς την επιστημονική μέθοδο της Ιστορίας.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

Ο Ηρόδοτος γεννήθηκε γύρω στο 485 π.Χ. στην Αλικαρνασσό. Η πόλη αυτή ήταν χτισμένη στα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας, στην περιοχή που λέγεται Καρία, και ήταν αποικία δωρική. Στα χρόνια του Ηρόδοτου κυβερνούσε την πόλη ο ντόπιος τύραννος Λύγδαμης, που ήταν υποτελής και φίλος των Περσών.

Ο Ηρόδοτος (485 - 421/415π.Χ.) ήταν ιστορικός και γεωγράφος του 5ου αιώνα π.Χ.. Έγραψε για τους Περσικούς Πολέμους (ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες) καθώς και περιγραφές για διάφορα μέρη και πρόσωπα που συνάντησε στα ταξίδια του.

Ο Ηρόδοτος καταγόταν από εύπορη και φιλομαθή οικογένεια και ανατράφηκε σ' ένα περιβάλλον σεβασμού του Ομήρου και παλαιών θρύλων. Ο πατέρας του λεγόταν Λύξης, η μητέρα του Δρυώ ή Ροιώ, και ο αδελφός του Θεόδωρος. Ο σημαντικότερος όμως συγγενής του ήταν ο θείος του (ή εξάδελφός του), επικός ποιητής και τερατοσκόπος (=ερμηνευτής θαυμάτων), Πανύασης.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Όταν στην πατρίδα του την Αλικαρνασσό ήταν τύραννος ο Λύγδαμης, ο Ηρόδοτος πήρε μέρος σε συνωμοσία για την ανατροπή του, με αποτέλεσμα να εξοριστεί το 468 ή το 467 π.Χ. στη Σάμο. Από τη Σάμο γύρισε στην Αλικαρνασσό και πήρε μέρος στην ανατροπή του Λύγδαμη το 455 π.Χ., αλλά μετά από λίγο υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει και αυτός την πατρίδα του. Από τότε άρχισε ως περιηγητής και εξερευνητής, πιθανόν στα χρόνια 458-445 π.Χ. να επισκέπτεται διάφορα μέρη του τότε γνωστού κόσμου, μεταξύ άλλων τη χώρα των Κόλχων μέχρι τη Σκυθία, το εσωτερικό της Μικράς Ασίας και τον Πόντο μέχρι την Κριμαία, την Κύπρο και τις περιοχές της Συρίας, τη Βαβυλωνία, την Αίγυπτο, την Κυρηναική και βεβαίως όλη την Ελλάδα.

Έμεινε αρκετά χρόνια στην Αθήνα, όπου συνδέθηκε φιλικά με τους μεγάλους άνδρες της εποχής εκείνης, τον Περικλή και το Σοφοκλή. Μαζί με τον Πρωταγόρα ίδρυσαν περί το 443 την αποικία των Θουρίων στην κάτω Ιταλία. Στην αποικία αυτή, που ιδρύθηκε κοντά στην κατεστραμμένη Σίβαρη, ο Ηρόδοτος πέρασε τα περισσότερα χρόνια της υπόλοιπης ζωής του, γι' αυτό και επονομάστηκε Θούριος. Για τα τελευταία χρόνια της ζωής του υπάρχουν ελάχιστες πληροφορίες. Πέθανε ανάμεσα στα χρόνια 421 και 415.

Ο Ηρόδοτος έγραψε μια «παγκόσμια» ιστορία. Οι Αλεξανδρινοί μελετητές τη χώρισαν σε εννέα βιβλία και έδωσαν στο καθένα το όνομα μιας από τις εννέα Μούσες. Σκοπός του έργου του ήταν να καταγραφεί η μεγάλη σύγκρουση των Ελλήνων με τους Πέρσες, στην πραγματικά γιγαντιαία αναμέτρηση των περσικών πολέμων. Και όπως ο ίδιος γράφει για να μην λησμονηθούν με την πάροδο του χρόνου τα έργα των ανθρώπων και να μην μείνουν αμνημόνευτα τα μεγάλα και θαυμαστά κατορθώματα των Ελλήνων και των βαρβάρων. Στα πρώτα τέσσερα βιβλία παρουσιάζει το σχηματισμό και την αύξηση της περσικής δύναμης, στο πέμπτο και έκτο τις πρώτες συγκρούσεις των Περσών με τους Έλληνες της ηπειρωτικής Ελλάδας, στο τελευταίο μέρος του έκτου και σε ολόκληρα τα δύο επόμενα βιβλία περιγράφει τις δύο μεγάλες εκστρατείες των Περσών που κατέληξαν, η πρώτη στη μάχη του Μαραθώνα και η άλλη στη ναυμαχία της Σαλαμίνας. Τέλος στο ένατο βιβλίο αναφέρεται στις άλλες πολεμικές δραστηριότητες των Ελλήνων εκείνης της εποχής. Γενικότερα τα έργα του αναφέρονται μέχρι τα γεγονότα του χειμώνα του 479 π.Χ. Ο Ηρόδοτος αξιολογεί την αξιοπιστία των πηγών του και εκθέτει τη δική του γνώμη για τα αίτια των πολέμων, όπως υποσχέθηκε στην αρχή του βιβλίου του. Αναλυτικότερα ο Ηρόδοτος περιγράφει τα γεγονότα που έγιναν από το 560 μέχρι την κατάληψη της Σηστού το 478 από τους Αθηναίους.

Για τη συγγραφή του έργου του χρησιμοποίησε τα έργα των λογογράφων, τα αρχεία των πόλεων και κάθε άλλη επίσημη αναγραφή και τέλος συλλογές χρησμών. Κύρια όμως πηγή του έργου του αποτέλεσαν οι προφορικές παραδόσεις και οι προσωπικές αναζητήσεις. Πολλές φορές κατονομάζει την πηγή των πληροφοριών του, όπως γίνεται με το Θέρσανδρο τον Ορχομένιο, τον Τύμνη το Σκύθη κ.ά. Τα τέσσερα πρώτα βιβλία απομακρύνονται από την ιστορία

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

και θεωρούνται περισσότερο πολιτικές πληροφορίες, μύθοι και ανέκδοτα. Μεγαλύτερη συνοχή έχουν τα πέντε υπόλοιπα βιβλία.

Οπωσδήποτε το έργο του δεν περιορίζεται μόνο στην αφήγηση μαχών, αλλά αναλύει ήθη, έθιμα, θρησκευτικές δοξασίες και θεωρίες για τη διακυβέρνηση μιας πολιτείας, παράλληλα προβάλλει δε τη σημασία της ελευθερίας των πολιτών στα πλαίσια του νόμου για τη σωστή λειτουργία του πολιτεύματος. Η γλώσσα του Ηρόδοτου είναι η νέα ιωνική που προήλθε από την επίδραση της ομηρικής γλώσσας, με την προσθήκη αττικών και δωρικών τύπων.

Χρησιμοποιώντας ως βάση του έργου που ο ίδιος ονόμασε «Ιστορίες απόδεξις», δηλαδή έκθεση της ιστορικής έρευνας, την αυτοψία, την έρευνα και την κριτική, ο Ηρόδοτος πλησίασε πρώτος την ιστορία, χωρίς όμως να μπορεί να θεωρηθεί αντικειμενικός ιστορικός. Παρά το γεγονός αυτό, το έργο του συνολικά είναι μια αξιόπιστη πηγή και η μόνη συνεχής και πλήρης που είναι διαθέσιμη για μια τόσο σημαντική εποχή της ιστορίας. Ο Ηρόδοτος διέσωσε στην ανθρώπινη μνήμη κοσμοϊστορικής σημασίας γεγονότα και δικαίωσε τον χαρακτηρισμό που του έδωσε ο Ρωμαίος ρήτορας Κικέρωνας (Cicero), "πατέρα της ιστορίας", αφού ήταν ο πρώτος που κατανόησε την αξία που έχει για τον άνθρωπο η ιστορία, ποια γεγονότα μπορούν να θεωρηθούν ιστορικά και κατέβαλε αξιόλογη προσπάθεια για αμερόληπτη και αντικειμενική έκθεση των γεγονότων. Παράλληλα μπορεί να θεωρηθεί πατέρας της γεωγραφίας και πρόδρομος όλων των περιηγητών.

ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΙ : Ιστορίες

Η *Ιστορία*, που οι αλεξανδρινοί φιλόλογοι τη χώρισαν σε εννέα βιβλία, είναι διεξοδική, καθώς για κάθε λαό, όταν έρθει η στιγμή να σχετιστεί με τη ροή των γεγονότων, ο Ηρόδοτος ανατρέχει στην ιστορία του και περιγράφει με κάθε άνεση τη χώρα του, τα έθιμα, τη θρησκεία, την πολιτική του οργάνωση κλπ. Έτσι, μετά τους Λυδούς εισάγονται διαδοχικά οι Πέρσες και οι λαοί που κατακτήθηκαν από τους Πέρσες (οι Αιγύπτιοι, οι Βαβυλώνιοι, οι Σκύθες, οι Αιθίοπες κ.ά.). Τα καθαυτό Περσικά αρχίζουν στο πέμπτο βιβλίο με την Ιωνική επανάσταση και συνεχίζουν ως το τέλος με πολλές παρεκβάσεις για την ιστορία της Αθήνας, της Κορίνθου και της Σπάρτης. Τελευταίο γεγονός που αναφέρεται είναι η κατάληψη της Σηστού από τους Αθηναίους το 478 π.Χ.

Α' Βιβλίο - Κλειώ

Στο Α' βιβλίο, Κλειώ, κάνει μια γενική αναφορά στα αίτια της σύγκρουσης Ασίας και Ευρώπης, θεωρώντας Ευρώπη τον ελλαδικό χώρο. Έπειτα παραθέτει μυθικές αναφορές, αρχίζοντας με τα όσα του είχαν πει Πέρσες λόγιοι και Φοίνικες ιερείς. Ο ίδιος δεν παίρνει θέση σ' αυτά τα μυθικά στοιχεία. Μετά ασχολείται με την ιστορία του βασιλείου της Λυδίας, από τον Κανδαύλη και τον

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γύγη ως τον Κροίσο. Ενώ στέκεται ιδιαίτερα στις επιθέσεις του Κροίσου κατά των ελληνικών πόλεων της Δυτικής Μικράς Ασίας. Ακολουθεί η συζήτηση του Κροίσου με τον Σόλωνα, η ιστορία του Άτυος και του Αδράστου, οι στενές σχέσεις του Κροίσου με το Μαντείο των Δελφών και ακολουθούν τα στοιχεία για τους Πελασγούς, για τον Πεισίστρατο και τους Πεισιστρατίδες, για τη Σπάρτη και τους πολέμους της με την Τεγέα και τη συμμαχία Κροίσου-Σπάρτης. Μετά περιγράφει την εκστρατεία του Κροίσου κατά των Περσών, την παρουσία εκεί του **Θαλή του Μιλησίου**, την εκτροπή του Άλυ ποταμού, την ήττα του Κροίσου και την αιχμαλωσία του, καθώς και την κατάληψη των Σάρδεων και την υποταγή της Λυδίας στους Πέρσες. Ακόμη αναφέρει την ιστορία των Μήδων που αποτίναξαν το ζυγό των Ασσυρίων και την κατάλυση του Μηδικού βασιλείου. Επίσης δίνονται οι σχέσεις των Ελλήνων με τον Κύρο και περιγράφεται η υποταγή της Ιωνίας, της Καρίας, της Λυκίας και της Βορειοδυτικής Μικράς Ασίας στους Πέρσες. Και τέλος, αναφέρεται στην ιστορία των Βαβυλωνίων, των Ασσυρίων, με τη χώρα των Μασσαγετών, τους λαούς γύρω από την Κασπία θάλασσα και πώς σκοτώθηκε ο Κύρος ο Πρεσβύτερος.

Β' βιβλίο - Ευτέρπη

Στο Β' βιβλίο, Ευτέρπη, αρχίζει με την εκστρατεία του Καμβύση στην Αίγυπτο που συνεχίζεται και στο Γ' βιβλίο. Σ' αυτό το βιβλίο, δίνει λεπτομερείς και εντυπωσιακές πληροφορίες για την Αίγυπτο, τα ιερά της, τη θρησκεία της, τα ήθη και έθιμα της, καθώς και για την ιστορία της και τις σχέσεις Ελλήνων και Αιγυπτίων.

Γ' βιβλίο - Θάλεια

Στο Γ' βιβλίο, Θάλεια, ξαναγυρίζει στην αρχή, στην εκστρατεία του Καμβύση εναντίον του Άμαση και στα αίτια που την προκάλεσαν. Περιγράφει τη μάχη του Πηλουσίου, την κατάκτηση της Αιγύπτου, την υποταγή της Κυρήνης και της Λιβύης, την εκστρατεία κατά των Αιθίοπων και των Αμμωνίων και την κατάκτηση της Κύπρου. Επίσης περιγράφει την εκστρατεία των Λακεδαιμονίων και Κορινθίων κατά της Σάμου, την εξέγερση του Ψευδοσμέρδη, την ανταρσία των Μάγων, το θάνατο του Καμβύση και την ανάδειξη του Δαρείου σε βασιλιά των Περσών. Παρεμβάλλει την περιήγηση της Ινδικής και πληροφορίες για τους Άραβες, τους Αιθίοπες και τους κατοίκους της Βόρειας Ευρώπης. Τέλος, περιγράφει την υποταγή της Σάμου στους Πέρσες, την εξέγερση των Βαβυλωνίων και την κατάληψη της Βαβυλώνας.

Δ' βιβλίο - Μελπομένη

Στο Δ' βιβλίο, Μελπομένη, δίνονται οι δυο εκστρατείες του Δαρείου, η μια κατά των Σκυθών και η άλλη κατά της Λιβύης. Ακόμη δίνει εντυπωσιακά στοιχεία για τις χώρες και τους λαούς, παραθέτει το μύθο για τις Αμαζόνες, την κατάκτηση της Θράκης, την εκστρατεία του Δαρείου κατά των Σκυθών και την τελική

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

υποχώρηση του. Έπειτα καταγράφει την ιστορία της Λιβύης, την περιήγηση της Λιβύης και την εκστρατεία κατά της Λιβύης.

Ε' βιβλίο - Τερψιχόρη

Στο Ε' βιβλίο, Τερψιχόρη, αναφέρει την υποταγή της Θράκης και των γύρω περιοχών (Τρωάδα, Λήμνος, Ίμβρος, κτλ.) στους Πέρσες. Εδώ παρεμβάλλει και την ιστορία του Ιστιαίου που θα παίξει σημαντικό ρόλο στην εξέγερση των Ιώνων και συνεχίζει με την αποστολή πρεσβείας στη Μακεδονία για να ζητήσει "γη και ύδωρ" Τέλος αναφέρει την εξέγερση των Ιώνων και την περιγραφή των επιχειρήσεων κατά την επανάσταση των Ιώνων σε όλη της την έκταση, παρεμβάλλοντας την ιστορία των Δωρικών φυλών της Σπάρτης και την ιστορία των Αθηνών.

ΣΤ' βιβλίο - Ερατώ

Στο ΣΤ' βιβλίο, Ερατώ, συνεχίζεται η εξιστόρηση της επανάστασης των Ιώνων, με την παράθεση των επιθετικών ενεργειών του Δαρείου πριν από τη Μάχη του Μαραθώνα. Ακόμη δίνεται η πρώτη εκστρατεία κατά της Ελλάδας που τελειώνει με τη Μάχη του Μαραθώνα. Μέσα σ' αυτήν την εκστρατεία, περιγράφονται πράγματα που έγιναν στην Ελλάδα, όπως η προσφορά των Αιγινητών για υποταγή στον Δαρείο και η παρέμβαση Σπαρτιατών και Αθηναίων, που ανέτρεψαν την κατάσταση στην Αίγινα, η δράση του βασιλιά της Σπάρτης, Κλεομένη Α', η στάση του Μαντείου των Δελφών, η καταστροφή της Ερέτριας και κλείνει με την αποχώρηση των Περσών και την τύχη των Ερετριέων αιχμάλωτων καθώς και του νικητή του Μαραθώνα, Μιλτιάδη.

Ζ' βιβλίο - Πολύμνια

Στο Ζ' βιβλίο, Πολύμνια, λέει για τον θάνατο του Δαρείου και την άνοδο στον θρόνο του Ξέρξη, του οποίου την ιστορία και τη δράση θα συνεχίσει και στα υπόλοιπα βιβλία. Περιγράφεται η συγκέντρωση του περσικού στρατού στη Θεσσαλία, η ζεύξη του Ελλησπόντου, η απαρίθμηση του στρατού και του ναυτικού του Ξέρξη, η αποστολή πρεσβειών από τις ελληνικές πόλεις στο Άργος, στη Σικελία, στην Κέρκυρα και στην Κρήτη με σκοπό να συγκροτηθεί Πανελλαδικό μέτωπο εναντίον των Περσών. Και κλείνει με την περιγραφή της μάχης των Θερμοπυλών.

Η' βιβλίο - Ουρανία

Στο Η' βιβλίο, Ουρανία, συγκεντρώνει την προσοχή του στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας. Αναφέρει τη ναυμαχία του Αρτεμισίου και τις κινήσεις των Περσών στη Βοιωτία και την Αθήνα. Ενώ στη συνέχεια, δίνει τα συμβούλια των Ελλήνων, την εκκένωση της Αθήνας και την απόπειρα των Περσών κατά των Δελφών. Έπειτα ο Ηρόδοτος δίνει τα αποτελέσματα της νίκης της Σαλαμίνας και την αποχώρηση του περσικού στόλου και του περσικού στρατού στη Θεσσαλία.

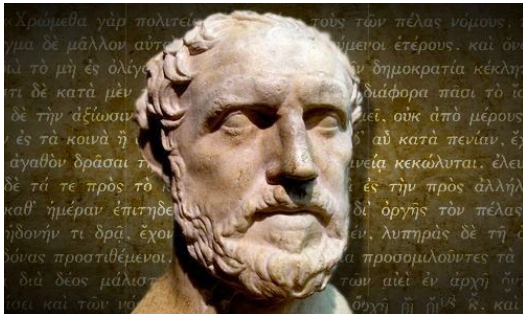
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μετά, επανέρχεται στις επιχειρήσεις ξηράς και την προετοιμασία για τη μεγάλη μάχη των Πλαταιών. Στο τέλος γίνεται λόγος για τη Μακεδονική Δυναστεία και το ρόλο του Αλεξάνδρου Α'.

Θ' βιβλίο - Καλλιόπη

Στο Θ' βιβλίο, Καλλιόπη, ασχολείται με την εκστρατεία του Μαρδονίου στην Αττική, την κινητοποίηση των Σπαρτιατών που φτάνουν για ενίσχυση των Αθηναίων και τα προκαταρκτικά της μεγάλης μάχης των Πλαταιών, η ίδια η μάχη και οι συνέπειες της νίκης των Ελλήνων. Τέλος, δίνεται ο επιθετικός πια πόλεμος των Ελλήνων και τελειώνει με την κατάληψη της Σηστού από τους Αθηναίους.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Ο Θουκυδίδης είναι ο πιο αξιόλογος ιστορικός της Αρχαίας Ελλάδας, ο πρώτος που εφάρμοσε αμερόληπτα την κριτική στην ιστορική έρευνα και αναζήτησε τις αιτίες πίσω απ' όλα τα ιστορικά στοιχεία που τον απασχόλησαν στο έργο του.

Υπάρχει πλήθος πληροφοριών για τη ζωή του μεγάλου ιστορικού, οι πλέον αξιόπιστες είναι εκείνες που αντλούνται μέσα από το έργο του. Απ' όσα λοιπόν, γράφει ο ίδιος πρέπει να γεννήθηκε μεταξύ του 460 και 455 π.Χ. και να πέθανε γύρω στο 400 π.Χ. Το πως ακριβώς πέθανε δε γνωρίζουμε. Υπάρχει η εκδοχή να δολοφονήθηκε ή να χάθηκε σε ναυάγιο.

Ο Θουκυδίδης γεννήθηκε στον Αττικό δήμο Αλιμούντα, που βρισκόταν μεταξύ της Κωλιάδος άκρου (σημερινού Αγ.Κοσμά) και του Φαλήρου. Η ημερομηνία γέννησης του υπολογίζεται από τότε που έγινε στρατηγός το 424 π.Χ. και για να γίνει κάποιος στρατηγός στην Αθήνα έπρεπε να κλείσει το 30ο έτος της ηλικίας του.

Ήταν γιός του Όλορου και της Ηγησίπολης. Το όνομα του πατέρα του δείχνει τη Θρακική καταγωγή του ιστορικού. Η ομωνυμία του πατέρα του με τον ηγεμόνα των Θρακών Όλορο, πεθερό του Μιλτιάδη έδωσε λαβή να πλασθεί η παράδοση ότι η οικογένεια του ιστορικού μας είχε συγγένεια με την αριστοκρατική οικογένεια του Μιλτιάδη και του Κίμωνα. Η παράδοση

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

ενισχύθηκε και από το γεγονός ότι ο τάφος του βρέθηκε στο προάστιο των Αθηνών Κοίλη μαζί με τους τάφους του Μιλτιάδη και του Κίμωνα.

Οι βιογράφοι του μας πληροφορούν ότι ο Θουκυδίδης υπήρξε μαθητής του Αναξαγόρα, διότι το πνεύμα της ιστορίας του φαίνεται να επηρεάζεται από τις αντιλήψεις του φιλοσόφου. Το ύφος του παρουσιάζει ομοιότητες με το ύφος του Αντιφώντα, οπότε λέγεται ότι υπήρξε μαθητής του ρήτορα. Οποιαδήποτε κι αν είχε δάσκαλο, βέβαιο είναι ότι ο Θουκυδίδης δέχεται την επίδραση όλης της εποχής του, και της γενιάς που ανδρώθηκε λίγο πριν τον Πελοποννησιακό πόλεμο. Το σχολείο που διαμορφώνει τη διάνοιά του, είναι η Αθήνα του Αναξαγόρα, του Αντιφώντα και του Περικλή, η Αθήνα που ο ίδιος ονομάζει (Βιβλίο 2ο-Κεφ.41) "Ελλάδος παιδευσιν" (Σχολείο της Ελλάδας).

Για την ιδιωτική του ζωή ξέρουμε πως είχε ένα γιό, τον Τιμόθεο, και μια θυγατέρα, στην οποία μερικοί αποδίδουν τη συγγραφή του βιβλίου Η' της ιστορίας του. Επίσης γνωρίζουμε ότι κατά το 2ο έτος του Πελοποννησιακού πολέμου προσβλήθηκε από τον τρομερό λοιμό, στον οποίο πέθανε ο Περικλής, αλλά ο Θουκυδίδης επέζησε για να τον καταγράψει σε όλη του τη δραματικότητα.

Το 8ο έτος του πολέμου εκλέγεται στρατηγός και οι Αθηναίοι τον διέταξαν να φύγει με πλοία για τα Θρακικά παράλια και να σταματήσει την προέλαση του Σπαρτιάτη Βρασιίδα, ο οποίος πολιορκούσε την Αμφίπολη. Δεν προλαβαίνει να βοηθήσει τους πολιορκούμενους, γιατί ο Βρασιίδας πρότεινε ευνοϊκούς όρους παράδοσης, τους οποίους δέχθηκαν πριν φθάσει ο Θουκυδίδης. Ο Θουκυδίδης φοβάται να γυρίσει στην Αθήνα διότι αναμένεται βαρύτατη ποινή, ίσως και ο θάνατος, και προτιμά την αυτοεξορία.

Κατά το διάστημα της εξορίας του ο Θουκυδίδης θα ζήσει τον περισσότερο καιρό στα κτήματά του στη Σκαπτή της Θράκης. Επισκέπτεται κατά καιρούς και άλλες πόλεις της αντίθετης παράταξης προκειμένου να συγκεντρώσει στοιχεία των γεγονότων του πολέμου τον οποίο είχε αρχίσει να γράφει. Έτσι και εξηγείται η λεπτομερής περιγραφή των Συρακουσών της Σικελίας και άλλων πόλεων της Κάτω Ιταλίας, καθώς και ορισμένων της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Πελοποννήσου. Βέβαιο επίσης είναι ότι ταξίδεψε στη Μακεδονία, όπου φιλοξενήθηκε από το Βασιλιά Αρχέλαο, του οποίου έγραψε και την ιστορία. (Βιβλίο 2ο-Κεφ.100).

Για τα τελευταία χρόνια του Θουκυδίδα δεν υπάρχουν ακριβείς πληροφορίες, καθώς και για τον θάνατό του. Ορισμένοι υποθέτουν ότι δολοφονήθηκε ή στη Θράκη ή στην Αθήνα μετά την επιστροφή του από την εξορία. Πιθανότερη πληροφορία θεωρείται κάποιου ανώνυμου βιογράφου, ότι πέθανε από ασθένεια. Το σίγουρο είναι ότι πεθαίνει ξαφνικά διότι δεν πρόφθασε να ολοκληρώσει το έργο του. Ο ίδιος λέει ότι έχει σκοπό να αφηγηθεί τα 27 χρόνια του πολέμου (από το 431π.Χ.- 404π.Χ.), ενώ η ιστορία του σταματά στο 411π.Χ., ή στο 20ο έτος του πολέμου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΈΡΓΟ ΤΟΥ

Ο Θουκυδίδης έγραψε όπως αναφέρθηκε και παραπάνω την ιστορία της σύγχρονης εποχής του στην οποία έλαβε και ο ίδιος μέρος. Παρ' όλα αυτά το έργο του χαρακτηρίζεται άψογα ιστορικό καθώς και αριστούργημα έκφρασης. Στην επίτευξη αυτού του σκοπού δυο παράγοντες τον βοηθούν ιδιαίτερα: α) οι στενές σχέσεις του με τους ηγετικούς παράγοντες της Αθήνας αλλά και των αντιπάλων της, που είχε χάρη στην οικογένειακή του θέση αλλά και της μόρφωσης που είχε στο πνεύμα των σοφιστών και των υλιστών φιλοσόφων που ερευνούσαν τα πάντα, και β) σημαντικό ρόλο έπαιξε η υπόθεση της Αμφίπολης, τον άφησε έξω από την κίνηση του πολέμου και μπόρεσε να δει τα πράγματα όχι με το πάθος του αντιπάλου σ' έναν αγώνα, αλλά με του διαιτητή.

Ο ίδιος στο (Βιβλίο Α- κεφ.1) μας πληροφορεί ότι άρχισε να γράφει την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου από την έναρξή του, επειδή κατανόησε τη σημασία της σύγκρουσης και τις διαστάσεις που θα έπαιρνε. Από τις πρώτες γραμμές προσπαθεί να ερευνήσει τα γεγονότα και να φωτίσει την κίνηση που υπάρχει πίσω από αυτά.

Ο Θουκυδίδης αφήνει το έργο του ημιτελές, έτσι δε βάζει σε τάξη τα γραπτά του και το έργο του δεν έχει τίτλο. Οι σχολιαστές του έδωσαν κατά καιρούς διάφορους τίτλους, αλλά τελικά επικρατεί αυτός που χρησιμοποιείται και σήμερα: "ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ ΙΣΤΟΡΙΑΙ". Γίνονται πολλές συζητήσεις και γράφονται πολλά σχόλια πριν το έργο του χωριστεί σε 8 βιβλία, τον οποίο διατηρούμε ως σήμερα.

Ο Θουκυδίδης ξεκινάει με διαφορετική στάση απέναντι στα γεγονότα απ' ότι ο Ηρόδοτος και οι πριν από αυτόν ιστορικοί καθώς γράφουν ιστορία εποχής πριν από αυτούς. Αναπλάθουν την ιστορία με βάση τα ελάχιστα υπάρχοντα στοιχεία, στα οποία εμφανίζεται πολύ το μυθικό στοιχείο, μεταφέρουν τους ιστορικούς μύθους στη λογική έκφραση της εποχής τους. Ο Θουκυδίδης δεν μπορεί να ντύσει την πραγματικότητα της οποίας η παρουσία είναι τόσο έντονη και σκληρή που τον πληγώνει. Αυτήν την σκληρή πραγματικότητα έχει ως αφετηρία στην προσπάθειά του να εξηγήσει τον πόλεμο λογικά, όπου δεν υπάρχει χώρος για παρέμβαση των Θεών και μυστηριωδών δυνάμεων, αλλά πρέπει να πείσει αυτούς που την έζησαν και τη δημιούργησαν και που ήταν ακόμα ζωντανοί.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια ο Θουκυδίδης προσπαθεί να τοποθετήσει τη σύγκρουση στο χώρο και στην ιστορία. Δεν έχει περιθώρια για θολή ατμόσφαιρα και μύθους, έτσι η ανάγκη για σαφήνεια δεν περιορίζεται μόνο στα γεγονότα της εποχής του, αλλά επεκτείνεται και στα πριν από αυτόν γεγονότα. Στα πλαίσια αυτά ο συγγραφέας κάνει ιστορική αναδρομή στον κόσμο του Αιγαίου, προσπαθώντας να δώσει το πως θα κινηθεί ο Πελοποννησιακός πόλεμος.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η γενική κατεύθυνση στην ιστορία του, είναι η αντίληψη ότι η ιστορία της ανθρωπότητας κινείται σε μια πορεία σταθερής προόδου, από μια κατώτερη κατάσταση σε μια ανώτερη. Την ιδέα ανέπτυξαν ιδιαίτερα οι σοφιστές, απορρίπτοντας Σωκράτη - Πλάτωνα για τις ιδέες τους και τις ιδέες του Ησίοδου για τις ηλικίες παρακμής του κόσμου. Η εξέλιξη κατά την αντίληψη του Θουκυδίδη είναι δημιουργική δύναμη, από την οποία λείπει κάθε ηθικό διακριτικό.

Ο Θουκυδίδης δεν εμφανίζεται προσωπικά στο έργο του, δε μιλάει σε πρώτο πρόσωπο. Αυτό δίνει στο έργο του μια ψυχρή αντικειμενικότητα. Εμφανίζεται μόνο όπου θέλει να πει κάτι πολύ σοβαρό, όπως στην κρίση του για τον Περικλή και τη φοβερή παραμόρφωση της κοινωνικής ζωής του ανθρώπου από τον πόλεμο ή όταν προσδιορίζει τον στόχο του. Δεν κάνει κήρυγμα, γι αυτό ποτέ του δε θα κάνει αυτό που έκανε ο Ηρόδοτος, να διαβάξει αποσπάσματα του έργου του στο κοινό.

1ο Βιβλίο

Το πρώτο βιβλίο αποτελεί το προοίμιο του όλου έργου. Τα κεφάλαια (2 - 19) που οι μελετητές τα ονομάζουν "Αρχαιολογία", περιλαμβάνουν ιστορική αναδρομή των σταδίων που πέρασαν οι Ελληνικές πόλεις και χώρες μέχρι να διαμορφωθεί η κατάσταση στην Ελλάδα κατά την εποχή του Πελοποννησιακού πολέμου. Τα κεφάλαια (20 - 22) αναφέρονται στην ιστορική μέθοδο που εφάρμοσε ο συγγραφέας στο έργο του. Τα κεφάλαια (24 - 146) αναφέρονται στα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου, στην πεντηκονταετία 479 - 431 π. Χ. καθώς και στις δυνάμεις και τακτικές των αντιπάλων.

2ο Βιβλίο

Περιλαμβάνει γεγονότα των ετών 431 - 428 π. Χ. και αναφέρεται στην επίθεση των Θηβαίων εναντίον των Πλαταιών, στον Αρχιδάμειο πόλεμο, στο λοιμό, στη νίκη του Φορμίωνα στη Ναύπακτο και στο θάνατο του Περικλή. Στο τέλος της διήγησης των γεγονότων του πρώτου χρόνου παραθέτει τον περίφημο "**Επιτάφιο του Περικλή**" που εκφώνησε προς τιμήν των πρώτων νεκρών του πολέμου. Αμέσως μετά έχουμε ένα ολόκληρο κεφάλαιο για τον Περικλή, ο οποίος αποτελεί γι' αυτόν πρότυπο πολιτικού άνδρα. Επίσης εδώ κάνει μια προέκταση και δίνει περιγραφή του κράτους των Οδρυσών (Θράκη) και του Πεδίκκα της Μακεδονίας.

3ο Βιβλίο

Το 3ο βιβλίο της ιστορίας του Θουκυδίδη εξιστορεί γεγονότα των ετών 428 - 425 π.Χ. και αναφέρεται στην αποστασία της Μυτιλήνης, στις Δημηγορίες του Κλέωνα και Διόδοτου, στις Δημηγορίες Πλαταιέων και Θηβαίων, στην πολιορκία και άλωση των Πλαταιών, στον εμφύλιο πόλεμο της Κέρκυρας, και την πρώτη εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία. Στο 3ο βιβλίο ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα κεφάλαια 82 - 83 που οι μελετητές τα ονόμασαν "**Παθολογία**

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

του πολέμου" και αναφέρονται στα πάθη των ανθρώπων κατά τη διάρκεια των πολέμων.

Βιβλίο 4ο

Περιγράφει τα γεγονότα από 425 - 415 π.Χ. και αναφέρεται στη νίκη των Αθηναίων στη Σφακτηρία, στην κατάληψη της Αμφίπολης από τον Βρασίδα, που είναι και αιτία της αυτοεξορίας του Θουκυδίδη, και στην εκστρατεία των Αθηναίων στην Κέρκυρα.

Βιβλίο 5ο

Περιλαμβάνονται τα γεγονότα από το 10ο έως τον 16ο χρόνο του πολέμου δηλαδή από το 422 - 415 π. Χ. αναφέρεται στη μάχη της Αμφίπολης, στο θάνατο των δύο φιλοπόλεμων στρατηγών του Αθηναίου Κλέωνα και του Σπαρτιάτη Βρασίδα, στη σύναψη της Ειρήνης του Νικία και τέλος στο διάλογο Αθηναίων και Μηλίων.

Βιβλίο 6ο

Ο Θουκυδίδης καταπιάνεται με την εκστρατεία της Σικελίας. Κάνοντας εισαγωγή στο θέμα παρουσιάζει τις γνώσεις που είχαν οι Αθηναίοι για τη Σικελία πριν ξεκινήσουν την εκστρατεία, καθώς και την ιστορία του αποικισμού της, όπου δίνεται σε γενικές γραμμές η ιστορία των εκεί πόλεων.

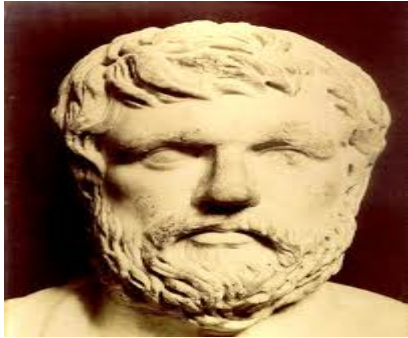
Βιβλίο 7ο

Το 7ο βιβλίο θεωρείται το αριστούργημα του Θουκυδίδη από άποψη γραφής. Σε αυτό συνεχίζεται η εξιστόρηση των γεγονότων του 19ου χρόνου και αρχίζει από την κατάληψη της Δεκέλειας από τους Πελοποννήσιους, που ήταν ένα θανάσιμο χτύπημα για την Αθήνα. Περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια την κάμψη της δύναμης της Αθήνας που επιτρέπει στους Συρακούσιους να περάσουν από τη θέση της άμυνας σε επίθεση.

Βιβλίο 8ο

Περιλαμβάνει τα γεγονότα από το 413 - 411 π. Χ. και είναι ημιτελές. Στο βιβλίο αυτό περιλαμβάνει την επικράτηση των ολιγαρχικών στην Αθήνα, η αποκατάσταση της Δημοκρατίας και τέλος την ανάμειξη των Περσών στον Πελοποννησιακό πόλεμο.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΦΩΝ

Ο Ξενοφών γεννήθηκε στην Αθήνα μεταξύ του 434 π.Χ και του 427π.Χ. Ήταν γιος του Γρύλου από το Δήμο Ερχειάς. Η οικογένειά του ανήκε στην τάξη των Ιππέων δηλαδή ήταν γόνος μιας αριστοκρατικής πλούσιας οικογένειας. Έγινε μαθητής του Σωκράτη και αυτή του η μαθητεία του καλλιέργησε έναν βαθύτατο σεβασμό για το δάσκαλό του σ' όλη του τη ζωή.

Το 401 π.Χ με πρόσκληση του φίλου του Προξένου βρίσκεται στην Περσία. Εκεί αποφασίζει να λάβει μέρος ,συμμετέχοντας σ' ένα ελληνικό εκστρατευτικό σώμα, στην εκστρατεία του Κύρου του Νεότερου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη του Β'. Στα Κούναξα οι Έλληνες νίκησαν τους αντιπάλους τους Πέρσες ,αλλά ο Κύρος σκοτώθηκε. Οι Μύριοι (10.000) ,όπως ονομάστηκε το ελληνικό εκστρατευτικό σώμα, αποφάσισε να επιστρέψει πίσω .Ύστερα απ πολλές ταλαιπωρίες σ' άγνωστα και εχθρικά μέρη και αφού στο μεταξύ ο Ξενοφών είχε εκλεγεί ένας από τους πέντε στρατηγούς ,κατόρθωσαν να φτάσουν στην ελληνική Τραπεζούντα και ύστερα στο Βυζάντιο. Φτάνοντας στον Εύξεινο Πόντο αναφώνησαν το ιστορικό <<Θάλαττα, θάλαττα >>.Όλη αυτή την [πορεία](#) ,την κάθοδο των Μυρίων εξιστόρησε ο Ξενοφών στο έργο του << Κύρου Ανάβασις>>.

Μετά από αυτά ο Ξενοφών θα ενταχθεί στις σπαρτιατικές δυνάμεις και κάτω από την αρχηγία του βασιλιά Αγησιλάου θα πάρει μέρος στις επιχειρήσεις εναντίον των περσών και στη συνέχεια το 394 π.Χ στη μάχη της Κορώνειας εναντίον των Αθηναίων. Γι' αυτό και εξορίζεται από την Αθήνα αλλά ανταμείβεται από τη Σπάρτη και ως το 371 ζει στο Σκιλλούντα , στην Ηλεία στο αγρόκτημα που του παραχώρησαν .Εδώ ασχολείται με τη γεωργία ,το κυνήγι και τη συγγραφή των συγγραμμάτων του.

Το 371, μετά την ήττα της Σπάρτης στα Λεύκτρα από τους Θηβαίους, θα καταφύγει στην Κόρινθο. Εδώ θα ζήσει πιθανώς ως το θάνατό του αν και στο μεταξύ οι Αθηναίοι ανακάλεσαν το ψήφισμα για την εξορία του.Το 362 , ο γιος του Γρύλλος σκοτώνεται πολεμώντας μαζί με τους Αθηναίους στη μάχη της Μαντινείας.Το 356 πιθανώς πεθαίνει και ο ίδιος ο Ξενοφών.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Α. Ιστορικά έργα

1."Κύρου Ανάβασις". Σ' αυτό περιγράφεται η κάθοδος των Μυρίων και η σωτηρία τους , μετά την άτυχη εκστρατεία του Κύρου του νεότερου εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη του Β', βασιλιά της Περσίας,(Ανάβασις από τις Σάρδεις της Λυδίας έως το σημείο της σύγκρουσης, τα Κούναξα).Ο Ξενοφών αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων και φυσικός ηγέτης των Μυρίων μετά από ένα σημείο, μας μεταφέρει το κλίμα διάλυσης της περσικής αυτοκρατορίας, τη γεωγραφία της ευρύτερης περιοχής της Μ.Ασίας , και πολλά εθνολογικά στοιχεία των λαών της περιοχής.

2."Ελληνικά" .Ιστορούνται τα γεγονότα της περιόδου 411 π.χ έως 362π.χ.

3."Αγησίλαος"Εγκώμιο του βασιλιά της Σπάρτης Αγησιλάου.

4."Κύρου Παιδεία".Παιδευτικό μυθιστόρημα,όπου ο Ξενοφών προβάλλει το βίο και την πολιτεία του ιδρυτή της Περσικής αυτοκρατορίας Κύρου .Παράλληλα παρουσιάζει τη δική του αντίληψη για το ρόλο του ηγέτη.Το έργο εκτιμήθηκε και μελετήθηκε από σπουδαίες προσωπικότητες , όπως ο Κικέρων, ο Σκιπίων ο Πρεσβύτερος,ο Ιούλιος Καίσαρας, ο Αμερικανός πρόεδρος Τόμας Τζέφερσον κ.ά.

Β. Φιλοσοφικά έργα

Τα έργα αυτά έχουν ως βάση τη διδασκαλία του Σωκράτη καθώς και το βίο του . Ο Ξενοφώντας προσπαθεί να αποδώσει τις ιδέες του δασκάλου του μέσα από τη δική του εκδοχή και βιοθεωρία. Τα έργα αυτά είναι :

1."Απομνημονεύματα Σωκράτους " . Διάλογοι του Σωκράτη. Στο έργο ο συγγραφέας απολογείται υπέρ του άδικα καταδικασθέντα φιλοσόφου και προβάλλει τις απόψεις του Σωκράτη .

2."Απολογία Σωκράτους". Στόχος του έργου να εξηγηθεί τι οδήγησε το Σωκράτη στο θάνατο. Είναι το μόνο από τα Σωκρατικά έργα , όπου ο Ξενοφώντας δεν είναι ο αυτήκοος μάρτυρας ,αφού το 401 π.Χ βρισκόταν στην Ασία και ως παρών στη δίκη παρουσιάζεται ο Ερμογένης.

3."Συμπόσιον". Περιγράφεται η τυπική διασκέδαση ενός Αθηναίου αριστοκράτη.

4."Οικονομικός". Συγγραφή σχετική με την άριστη διαχείριση ενός οίκου και ενός αγροκτήματος.

Γ. Πολιτικά έργα ή Πρακτικά ή Διδακτικά

1."Ίερων" Διαφορές ενός απόλυτου μονάρχη και ενός πολίτη.

2." Περί Ιππικής" . Οδηγίες για την εκπαίδευση και την περιποίηση των αλόγων.

3 ."Ίππαρχικός". Πώς πρέπει να διοικεί ο Ίππαρχος (στρατιωτικό αξίωμα).

4. "Πόρου ή περί προσόδων". Μια πρώτη προσπάθεια μελέτης και προτάσεων για τα δημοσιονομικά της πόλης των Αθηνών.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

5."Λακεδαιμονίων Πολιτεία ". Περιγραφή της ζωής και της κοινωνίας της Σπάρτης. Προσπάθεια να δείχτεί , γιατί η Σπάρτη έγινε στην εποχή του η ισχυρότερη πόλη στην Ελλάδα.

6."Κυνηγετικός". Η οργάνωση του κυνηγιού.